

Yhteenveto Keski-Suomen Törmäyttämispäivästä 10.9.2018

Keski-Suomen kunnanjohtajille, kuntien sivistys- ja perusturvajohtajille sekä kunnanvaltuustojen, kunnanhallitusten ja lautakuntien puheenjohtajille suunnattu törmäyttämistäpahtuma pidettiin maanantaina 10.9.2018 Jyväskylässä. Tapahtuman tavoitteena oli käynnistää kuntien ja tulevan maakunnan vuoropuhelu liittyen lasten, nuorten ja perheiden palveluihin, niissä syntyviin yhdyspintoihin ja palvelukokonaisuuksiin.

Tapahtumassa kuultiin puheenvuoroja THL:lta, maakuntavalmistelusta sekä kunnan sivistystoimen näkökulmasta. Iltapäivän aikana työpajoissa työstiin maakunnallisen LAPE-yhteistyöryhmän toimintaa, Keski-Suomen perhekeskusalueita sekä lasten, nuorten ja perheiden palvelurakennetta. Tapahtumaan osallistui henkilöitä maakuntavalmistelusta, kuntien perusturva- ja sivistystoimen johtoa sekä seurakunnan ja järjestöjen edustajia, yhteensä noin 30 henkilöä. Seuraavassa lyhyet koonnit Törmäyttämispäivän puheenvuoroista. Työpajojen materiaalit sekä osallistujalista löytyvät erillisestä liitteestä ja tallennettuna [KSLAPE:n nettisivuille](#).

Muutosagentti Hanna Hämäläinen: LAPE-työ jatkuu siltaus-toimenpiteitä

LAPE-kärkihanke tulee päättymään vuoden 2018 lopussa. LAPE-työ ei loppu, vaan jatkuu siltaus-toimenpiteinä vuoden 2019 aikana. Keski-Suomen LAPE-muutosagentti Hanna Hämäläinen kertoi Törmäyttämistäpahtuman aluksi vuoden 2019 LAPE-työn siltaus-toimenpiteistä sekä [Yhdyspintaraportin](#) keskeisistä esityksistä. Esitysten sisältöasioita pitää valmistella maakunnan LAPE ja sote-valmistelun yhteydessä, jotta lasten, nuorten ja perheiden palvelut saadaan tulevaisuudessa toimivaksi, vaikuttavaksi lapsi- ja perhelähtöiseksi kokonaisuudeksi.

Pälvi Kaukonen: LAPE-teesit maakuntien tukena palveluiden yhteensovittamisessa

Erytysasiantuntija Pälvi Kaukonen THL:lta esitteli LAPE-työn tueksi kansallisesti koottuja [LAPE-tee-sejä](#), joiden tarkoitus on edistää ja tukea maakuntia LAPE-tavoitteiden ja työn edistämiseksi sote- ja maakuntauudistuksessa. LAPE-teesit sisältöjen tarkoitus on edistää palveluiden yhteensovittamista, vahvistaa LAPE-tavoitteiden näkymistä maakuntien ja kuntien strategisissa asiakirjoissa sekä ohjata maakuntia kohti lasten, nuorten ja perheiden palvelurakennetta yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Yleisten LAPE-teesien lisäksi on tehty perhekeskus- ja erityistason palveluita koskevat teesit. Sote-teesien rinnalle on suunnitteilla sivistystoimea koskevat teesit, joilla tuetaan sivistystoimen roolia ja tehtäviä uudessa, muuttuvassa toimintaympäristössä. Sivistystoimen teesit saivat kannatusta Törmäyttämistäpahtuman osallistujilta.

Jotta LAPE-sisältötyön tavoitteet toteutuvat eri palvelukokonaisuuksissa, tarvitaan yhteensovittamista sekä johtamisessa että tuotannossa. Palvelukokonaisuudet (esim. perhekeskustoimintamalli) ovat rakenteita, jotka tuovat palveluita ja toimintaa yhteen. Pälvi Kaukonen nosti käytännön esimerkkeinä puheenvuorossaan esille mm. toimijoiden yhteistoiminnallisen työskentelyn merkityksen sekä jalkautuvista työmuodoista sopimisen.

Sote-koordinaattori Simo Oksanen: LAPE-työtä ei saa päästää valumaan hukkaan

Keski-Suomen sote-koordinaattori Simo Oksanen kertoi Keski-Suomen sote- ja maakuntavalmistelun ajankohtaistilanteesta. Keski-Suomen valmistelua jatketaan toistaiseksi sillä oletuksella, että valmistelussa olevat lait hyväksytään. Mikäli sote-lait kaatuvat eduskunnan käsittelyssä tai sote ei muuten etene, Keski-Suomessa on luonnosteltu muita vaihtoehtoja. Kuntayhtymä voi olla yksi malli, tätä lähdetään tarvittaessa selvittämään kuntien kanssa.

Sekä maakunnan että kansallisen tason LAPE-työ lähtee vahvasti asiakastarpeista, samoin etenee Keski-Suomen sote-valmistelu. Oksanen painotti puheessaan, että LAPE-työssä on tärkeää huomioida realiteetit. Työntekijöiden ja esimiesten tasolla LAPE-sisältöjä on edistetty ja asiat ymmärretty, tahtotilaa LAPE-tavoitteiden ja konkreettiaan edistämiseksi löytyy. Jotta LAPE-työn sisällöt saadaan kunnissa käytäntöön, tarvitaan kuitenkin yhteinen ymmärrys ja tahtotila päätöksenteon tasolla sekä riittävät strategiset työn linjaukset.

Perusopetuksen palvelujohtaja Tuija Rasinen, Jyväskylä: Yhteinen tahtotila on saavutettu

LAPE-työ on edennyt hyvään suuntaan Keski-Suomessa, ynnäsi Jyväskylän kaupungin perusopetuksen palvelujohtaja Tuija Rasinen puheenvuoronsa aluksi. Rasisen mukaan maakunnassa on saavutettu yhteinen tahtotila LAPE-työssä. Jotta myös päätöksentekijät ymmärtävät ja sisäistävät LAPE-työn tärkeyden, LAPE-kehittämistyötä on edelleen saatava konkreettisempaan suuntaan. Käsitteiden tulee olla samoja sekä sivistys- että sote-puolella, jotta pääsemme puhumaan yhteisesti asioista toisiamme ymmärtäen. Resursointiin, johtamiseen ja rakenteisiin tarvitaan selkeitä esityksiä.

Keski-Suomi koostuu hyvin erilaisista kunnista, joten samaa mallia tai toimintatapaa ei voi suoraan istuttaa kaikkiin kuntiin. Rasinen kysyi puheenvuorossaan, hyväksymmekö erilaisuuden ja sitä kautta sen tosiasian, että toiminta ja resurssit ovat erilaisia eri puolella Keski-Suomea. Rasinen painotti yhteisvastuullisuutta resurssien jakamisessa. Tuija Rasinen näkee samoin Simo Oksasen kanssa sen, että oleelliset rakenteet ja resursointi pitää viedä päätöksentekoon ja saada näkyville strategisiin asiakirjoihin, jotta LAPE-kauden aikana tehty kehittämistyö etenee ja juurtuu käytäntöihin.

Ohjaamo-koordinaattori Emmi Lahti: Ohjaamo-toiminta laajenee Keski-Suomessa

Ohjaamo-toiminnan koordinaattori Emmi Lahti esitteli tilaisuudessa Ohjaamo-toimintaa. Ohjaamo-toiminta on perhekeskustoimintamallin tavoin palvelukokonaisuus, joka koostuu eri järjestäjätahojen palveluista. Ohjaamon toimintamalli rakentuu moniammatillista palvelua tarjoavasta Ohjaamosta, joka koostuu eri hallinnonalojen peruspalveluista ja laajasta yhteistyöverkostosta nuorten palveluissa. Ohjaamon malli perustuu sopimuksellisuuteen ja toimijoiden väliseen kumppanuuteen. Ohjaamo on fyysinen palvelupiste, joka palvelee ilman ajanvarausta, matalalla kynnyksellä ja jossa on osaamista em. työllistymiseen ja työnhakuun, kouluttautumiseen, terveyteen, elämänhallintaan, toimeentuloon ja nuorten osallistamiseen liittyvien asioiden tunnistamisessa ja ohjaamisessa. Ohjaamot toimivat eri tavoilla eri kunnissa, taustaorganisaatio määrittää ohjaamon toimintaa.

Ohjaamo-toiminnan hyötyjä nuoren näkökulmasta ovat palveluiden oikea-aikaisuus ja ennaltaehkäisevyys sekä palveluiden moniammatillinen työskentelytapa, joka vähentää nuoren pompottelua ”luukulta toiselle”.

Maakuntalakiesityksen mukaan maakunnalla on vastuu palvelujen yhteensovittamisesta, mikä viittaa myös Ohjaamotoiminnan kaltaisten moniammatillisiin palveluihin. Ohjaamotoiminnan kehitystyön osalta on tärkeää muistaa lakiesitysten henki siitä, että nuorten palvelupisteet tulee rakentaa yhteistyössä kuntien ja muiden

nuoria palvelevien tahojen kanssa. Ohjaamotoiminnan kehittämisessä on tärkeää muistaa toiminnan yhdyspinnat perhekeskustyön kanssa, koska näissä palvelupisteissä tulee toimimaan hyvin paljon samoja toimijoita, kuin Ohjaamotoiminnassa, muistutti Emmi Lahti.

Ohjaamotoimintaa halutaan laajentaa Keski-Suomessa, jotta palvelu olisi saavutettavissa mahdollisimman monelle nuorelle. Maakunnan järjestämissuunnitelmassa on kuvattu Ohjaamotoiminnan maakunnallisia suuntaviivoja. Tällä hetkellä Ohjaamotoimintaa on maakunnassa vain Jyväskylässä, mutta keväällä 2018 aloitettu työ Ohjaamotoimintaa koskevan kyselyn ja kuntiin jalkautumisen myötä alkaa kantaa hedelmää. Ohjaamo Äänekoski avaa ovensa Ääneseudun nuorille 25.10.

Iltapäivän työpajat

Törmäyttämistäpahtumassa iltapäivän aikana työskenneltiin kolmessa työpajassa.

1. LAPE-yhteistyöryhmä ja tiedolla johtaminen
2. Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden rakenne Keski-Suomessa
3. Keski-Suomen perhekeskusalueet

[Työpajojen muistiinpanot](#)

Iltapäivän ryhmäkeskustelu työpajan keskeisistä sisällöistä

Törmäyttämistäpahtuman päätteeksi pidettiin keskustelu, johon osallistuivat palvelupäällikkö Sanna Salo Laukaasta, palvelujohtajat Päivi Kalilainen ja Tuija Rasinen Jyväskylältä, Pirjo Peräaho KS2021-uudistuksen valmistelun johtoryhmästä, terveyden edistämisen asiantuntija Kaisa Koivuniemi Likesiltä sekä erityisasiantuntija Päivi Kaukonen THL:lta. Keskustelun vetäjänä toimi KSLAPE:n hankepäällikkö Raija Harju-Kivinen.

Loppukeskustelussa todettiin yhteisesti, että perhekeskukset, joissa neuvola on ollut keskeisenä toimija, ovat toimineet parhaiten. Pilottien avulla olisi mahdollista saada peke-toimintamallin vaikuttavuutta näkyviin. Haasteena nähtiin erityistason jalkautumaan peruspalveluiden rinnalle. Haastava kysymys on, miten kukin kuntalainen tulee valitsemaan sote-keskuksensa ja miten tähän sijoittuvat perhekeskustoiminta. Keskustelussa tunnistettiin haasteena se, mistä lääkäripalvelut tulevat perhekeskukseen. Pohdittiin, olisiko järkevää, että liikelaitos tuottaa lääkäripalvelut perhekeskukseen? Maakunnalla ei ole varaa maksaa kahteen paikkaan lääkäripalveluista, mutta olisiko vastauksena tähän maakunnan perhelääkäri-malli? Esimerkkinä Keski-Pohjanmaalla on perhelääkäri-pooli, josta saadaan lääkärin työpanosta.

Palveluidenpainopisteen siirtäminen korjaavista palvelusta varhaisen tuen palveluihin on haastavaa, käytännössä kentällä jyllää kilpailevat resurssitarpeet. Toisaalta keskustelussa todettiin, että sosiaalihuoltolaki (SHL) on yksi hyvä väline, jonka toimeenpano ei vielä ole kunnossa. Samoin nähtiin, että käytännön yhteistyön lisääminen on konkreettinen keino vasta resurssitarpeeseen. Myös uudet mallit ja kokeilut ovat tuottaneet nopeasti kustannussäästöä ja vaikuttavuutta, joten tällaiseen toimintaan kannattaa satsata. Seututerveyskeskuksella on tästä vaikuttavia tuloksia jo saatavilla.

Lapsen arkeen, koululle, tuotava tuki nähdään tärkeänä. Koulut ovat tähän valmiina, jo opetussuunnitelma itsessään mahdollistaa tämän. Tietosuojaan liittyvien käsitysten ja tulkintojen pölyttäminen olisi yksi tehtävä, jota voisi jatkossa edistää LAPE-työn osana. Kokemuksen mukaan nykyään ollaan jo liian tarkkoja tietosuojasiassa, mikä haittaa yhteistyötä käytännössä.

Keskusteleva ryhmä totesi, että nyt vaaditaan jokaiselta toimijalta uudella tavalla miettimistä ja asioihin suhtautumista niin, että jokainen toimija ottaa vastuuta, mitä voi käytännössä tehdä lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi.

Laukaan kunnanjohtaja Jaakko Kiiskilä: Olemme oikeiden asioiden äärellä!

Kunnanjohtaja Jaakko Kiiskilä piti kannustavan loppupuheenvuoron Törmäyttämistapahtuman päätteeksi. Kiiskilä näkee, että Keski-Suomessa ollaan hyvässä tilanteessa sote- ja maku-valmistelussa. Kiiskilä muistutti, että uudistusta lähdettiin tekemään talouden takia, koska tarvitsemme halvempaa perusturvaa, laatu ei ole ensisijainen pulma.

Kiiskilä kertoi Laukaan organisaatiouudistuksesta, jossa kunnan organisaatiossa poistettiin hallintorajoja. Hyvinvointi- ja perhekeskus HyPe on yhteisen tahtotilan osoitus. Muutoksen myötä verkostoissa toimiminen on vahvistunut ja hyvinvointitehtävän holistinen huomioiminen lisääntynyt. Kiiskilä korosti, että johdon tuki ja tahtotilan näyttäminen ovat tärkeitä tekijöitä muutoksessa. Oleellisia ovat myös eurot ja talouden seuraaminen. Muutosta ja uusia toimintamuotoja täytyy voida mittaroida, jotta muutoksien vaikuttavuus voidaan todentaa. Lopuksi Kiiskilä pohti, onko sillä niinkään väliä, mistä eurojen tippuminen johtuu, jos kuntatalouden menoja saadaan laskemaan ja hyvinvointi lisääntymään.

Lopuksi

Törmäyttämistapahtuman asiasisältöjen työtä jatketaan syksyn 2018 aikana KSLAPE-hanketiimin ja KS2021-vastuuvalmistelijoiden kanssa käytävissä muutamissa tapaamisissa sekä Keski-Suomen maakunnallisessa LAPE-ryhmässä. Lisäksi maakunnallisen LAPE-ryhmän kokoonpanoa työestetään syksyn 2018 aikana kohti LAPE-yhteistyöryhmän kokoonpanoa. Maakunnalliset LAPE-akatemit starttaavat vuoden 2019 alkupuolella, jossa Törmäyttämistapahtumassa käynnistynyt sivistys-, sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteensovittaminen on keskeinen teema.

Muistion kirjasi Hanna Hämäläinen.

